

- DÖVÉNYI Z.–KOVÁCS Z. 1999. A szuburbanizáció térbeni-társadalmi jellemzői Budapest környékén. – Földr. Ért. 48. 1–2. pp. 33–57.
- FÓNAGY Z. 1998. Budapest gazdasága 1873–1944. – In: Budapest gazdaságának 125 éve. Bp. pp. 22–45.
- HESSE, M. 2000. Logistik im Prozess der Sub- und Desurbanisierung. Wegweiser zur Erkundung der postmodernen Stadtlandschaft. – Arbeitspapier Nr. 1 des Forschungsprojekts „Der Beitrag der Logistik...”. Berlin.
- KÓRÓDI J.–MÁRTON G. 1968. A budapesti és a Pest megyei ipar fejlődésének és fejlesztésének problémái. – In: A magyar ipar területi különbségei. Bp., pp. 88–104.
- KOVÁCS K. 1999. A szuburbanizációs folyamatok a fővárosban és a budapesti agglomerációban. – In: Társadalmi-gazdasági átalakulás a budapesti agglomerációban. Bp., pp. 91–114.
- KOVÁCS Z. (szerk.) 1999. A szuburbanizáció jellemzői a budapesti agglomerációban. (Esettanulmányok). – Földr. Ért. 48. 1–2. pp. 93–126.
- KOVÁCS Z. 2001. A települések fejlődése. – In: BELUSZKY P.–KOVÁCS Z.–OLESSÁK D. (szerk.): A terület- és településfejlesztés kézikönyve. CEBA Kiadó, Bp., pp. 67–91.
- KRÄTKE, S. 1991. Strukturwandel der Städte. Städtesystem und Grundstückmarkt in der postfordistischen Ära. – Frankfurt a. M.
- KUNZMANN, K. 1993. Konsequenzen der Europäischen Integration für die Entwicklung von Städten und Regionen in der Bundesrepublik Deutschland. – Materialien zur Raumordnung, 57. pp. 79–85.
- KUNZMANN, K. 1996. Euro-megalopolis or Themepark Europe? Scenarios for European Spatial Development. – International Planning Studies 1 (2), pp. 143–163.
- NEMES NAGY J.–RUTTKAY É. 1993. A vállalkozások területi terjedése 1982–1991. – In: ENYEDI GY. (szerk.): Társadalmi-területi egyenlőtlenségek Magyarországon. Bp. pp. 127–142.
- SÁGI ZS. 2000. A külföldi tőke szerepe a budapesti agglomerációs övezet feldolgozóipari térszerkezetének kialakításában. – Földr. Ért. 49. 1–2. pp. 73–93.
- SÁGI ZS.–TRÓCSÁNYI A. 1998. Szegregáció a budapesti agglomerációban. – Földr. Ért. 47. 2.–3. pp. 235–248.
- TIMÁR J.–VÁRADI M. 2000. A szuburbanizáció egyenlőtlen területi fejlődése az 1990-es évek Magyarországon. – In: HORVÁTH GY.–RECHNITZER J. (szerk.): Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. Pécs. pp. 153–175.

Horváth Gyula (szerk.): A régiók szerepe a bővülő Európai Unióban – MTA RKK, Pécs, 2000. 228 p.

Európa nyugati felében a térszerveződés különböző szintjei közül a régió szerepe értékelődött fel a leginkább az utóbbi évtizedben. Ez a tendencia az európai integráció előrehaladtával tovább folytatódik, ill. kiterjed a kontinens keleti felére is. Ugyanis az Európa Unióhoz csatlakozni szándékozó kelet-európai országok területi politikájában is a régiók pozíciójának és a regionális megközelítésnek az erősítésére, valamint a regionális autonómiák kiépítésére helyeződik a hangsúly. Hol tart jelenleg ez a folyamat és milyen eredményeket értek el eddig az egyes kelet-európai országok? E két kérdésre adandó válaszok jegyében készült ez a kötet, amely a hasonló címmel 1999. máj. 27–29 között Pécsen, a Friedrich Ebert Alapítvány támogatásával megrendezett konferencia előadásait tartalmazza. A tanácskozáson több neves hazai és külföldi szakember vett részt, amit a szerzőgárda összetétele is tükröz. Az is nyilvánvalóvá vált a megbeszélés során, hogy a regionalizmus térnyerése és intézményesülése az elkövetkező évtizedben, mint új, fontos differenciáló elem jöhet számításba a kelet-európai gazdasági fejlődőképesség alakulásában.

Az MTA RKK gondozásában kiadott könyv az Előszón kívül 18 tanulmányt foglal magába. Egyenkénti megemlítésük azért helyesebb, mert a maga nemében mindegyik rendkívül érdekes és figyelemre méltó, hiszen átfogó képet rajzolnak az egyes országokban az átmeneti időszakban a területi középszint (régió) megszervezése érdekében elvégzett munkáról, s az azt befolyásoló politikai, társadalmi és gazdasági tényezőkről, továbbá a fejlesztésüket elősegítő cél-, eszköz- és intézményrendszer

sajátosságairól, a regionális politika állami feladatairól és a régiók önálló politikai cselekvési lehetőségeinek a jövőjéről.

A kötet az alábbi tanulmányokat tartalmazza:

HORVÁTH GY.: Európai regionális politika és a kelet-közép-európai bővítés

ILLÉS I.: Regionális politika Kelet-Közép-Európában az átmenet időszakában

TRÜTZSCHLER, V.–FALKENSTEIN, E.: A cseh területek történeti fejlődése

BRIZOVA, M.: Csehország regionális politikája

BORSA, M.: Az új lengyel régiók az európai térfejlődésben

PASCARIN, S.: Programrégiók és a határ menti területek fejlesztése Romániában

GESHEV, G.: A délkelet-európai régiók szerepe a bővülő Európai Unióban

szágban
SVIGIR, Z.–TEODORVIC, I.: A sokszínűség, mint fejlesztési forrás: a régiók szerepe Horvátországban

BREJC, M.–VLAJ, S.: Önkormányzatiság Szlovéniában, különös tekintettel a regionalizációra

ARTOBOLEVSKIY, S.: Az orosz regionális politika

MAKSYMENKO, S.: Ukrajna regionális politikája: az átmenet kihívásai

PÁLNÉ KOVÁCS I.: A regionalizmus politikai kihívásai Magyarországon

HRUBI L.: A régió szerepének a felértékelődése a magyar területi struktúrában

FARAGÓ L.: Területi tervezés az európai integráció tükrében

EU-csatlakozás után
HAJDÚ Z.: A határon átnyúló együttműködés potenciális lehetőségei Magyarországon

ERDŐSI F.: Egy fikciótól a megvalósulásig: a regionális közlekedés

VOOGD, H.: A regionális kormányzás és a tervezés ártértékelése

SCOTT, W. J.: Helyi önkormányzatok és fejlesztési stratégiák: a regionális kormányzás

Amint a felsorolásból is kitűnik, a két első és a két utolsó előadásanyag mintegy „közfogja” a kelet-európai országokról szóló helyzetképeket. Az előbbieket a regionális politikával foglalkoznak részletesebben európai, kelet-európai aspektusból, míg az utóbbiak a regionális kormányzással és tervezéssel. Arra hívják fel a figyelmet, hogy a fejlett tőkés országokban már egy teljesen új, posztmodern politikai gyakorlat kezd általánossá válni, szemben a Kelet-Európában még ma is vitatott tradicionális állami regionális politikával. Ugyanakkor a közöttük helyet foglaló országokéni értékelések közül – talán nem véletlenül – a legtöbb a hazai regionális politikai, régióépítési és regionális tervezési kérdéskö-
rökre vonatkozott.

A sok vitát megélt megye és/vagy régió kapcsolatrendszerrel összefüggésben PÁLNÉ KOVÁCS Ilona kiemelte, hogy „... a régióépítés stratégiája nem épülhet a megyékkel szembeni negatív kampányra.” HRUBI László szerint a régió nélkül hiányos a magyar területfejlesztési rendszer és a szükségességükre hívta fel a figyelmet. A területi tervezés szemszögéből nézve FARAGÓ László egyrészt azt hangsúlyozta, hogy a különböző térségi szintekre készülő területfejlesztési koncepciók között nincs összhang, másrészt kiemelte: az hogy, „... a regionális és megyei szint milyen szerepet kap a programok kialakításában és a végrehajtásban, belső érdekérvényesítési harc eredménye lesz ...”.

Az EU-hoz való csatlakozás Magyarország határmenti együttműködési kapcsolataiban is új perspektívát nyit, és számos kérdést vet fel. HAJDÚ Zoltánt idézve: „Magyarországnak egyszerre kell végiggondolnia a leendő új helyzetben a határmentiség minden irányú és tartalmú potenciális következményeit, s nem szemlélni a határmentiséget leszűkítve. Magyarország a csatlakozás után fokozatosan felvállalhat egyfajta közvetítő szerepet az EU új külső határai felé.” ERDŐSI Ferenc előadásának középpontjában a regionális közlekedés megteremtését sürgető felhívás állt, mert az új területi szerkezetben ez elkerülhetetlen lesz, éppen ezért a közeljövőben nagyobb energiát kellene arra fordítani.

Összességében véve az új évszázad elején a regionális politika mozgásterét két markáns tényező fogja meghatározni – ahogy a szerkesztő HORVÁTH Gyula fogalmazott –, az egyik az EU belső reformja és keleti bővülése, a másik pedig a „...nemzetállamokon belüli új hatalmi munkamegosztás kialakulása, a decentralizáció.”

A kötet tartalmából eredően kevés ábrát és táblázatot tartalmaz. Elgondolkodtató azonban a könyv két színű címlapja, amelyen egy négy részre vágott tojástartóban különböző színű tojások vannak, de eltérő számban. Az olvasó csak találgathat, hogy mit is akarnak kifejezni. Első ránézésre valószínűleg a hűsvéti tojások jutnak az eszébe, de „hosszasabb meditáció” után az EU-hoz folyamatosan csatlakozókat is jelképezheti. Az ötletes elgondolást talán szerencsésebb lett volna másképp kivitelezni.

A könyv széles érdeklődésre tarthat számot, hiszen az EU-csatlakozásra való felkészülésben nagyon sokan és a legkülönbözőbb szakterületekről érdekeltek. Számukra ez a gyűjteményes kötet rendkívül hasznos olvasmányt jelent.

KISS EDIT ÉVA